

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. VIII. Fornicatio sponsæ (secùs sponsi) præcedens, & fornicatio tam sponsi quàm sponsæ subsequens, tribuunt parti innocenti jus resiliendi à sponsalibus; non dissolvunt ea ex parte utriusque.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

fionis, ut supra diximus ex Averia; ergo similiter Matrimonium superveniens secundum D. Bonaventuram non fide facto solvit sponsalia, quin soluto Matrimonio redeat prior obligatio.

Solum disparitas est; quod communiter Professio non solvitur, nisi per mortem Religiosi, & idem quasi frustranea videatur obligatio illa remanens; Matrimonium vero sæpius solvitur superstitie permanente eo, qui promisit sponsalia, & idem magis utilis videatur obligatio permanens in hoc casu. Quæ ratio est; quare potius de hac obligatione disputent DD. quam de illa, quamvis utriusque eadem sit difficultas.

Sed nunquid etiam ipso facto solvuntur sponsalia per fornicationem sponsi aut sponsæ supervenientem? Pro resolutione instituitur

CONCLUSIO VIII.

Fornicatio sponsæ (secus sponsi) præcedens, & fornicatio tam sponsi quam sponsæ subsequens, tribuunt parti innocenti jus refiliendi à sponsalibus; non dissolvunt ea ex parte utriusque.

Quantum ad fornicationem sponsæ subsequentem, quod tribuat jus dissolvendi sponsalia, expressis verbis decernitur in iure communi cap. 25. de Jurejurando, in principio: *Quem admodum si mulieri jurasset, quando contraxit cum illa, quod eam semper pro legitima uxore teneret, pro fornicatione, quam mulier antea commississet, non posset eam dimittere, sed pro fornicatione, quam postea perpetraret, eam dimittere posset, non obstante hujusmodi juramento; quoniam in eo talis erat subintelligenda conditio, si videlicet in legem conjugii illa non peccaret: ita si quis juraverit, se ducturum aliquam in uxorem, non potest ei fornicationem opponere præcedentem, sed subsequentem, ut illam non ducat in uxorem; quia in illo juramento talis debet conditio subintelligi, si videlicet illa contra regulam desponsationis non venerit.*

Ratio à posteriori subjungitur: *Alioquin si post hujusmodi juramentum publica meretrice fieret, teneretur eam ducere in uxorem, quod est prorsus absurdum: nam si post contractum conjugium, vir, propter fornicationem, licitè potest uxorem à sua cohabitatione dimittere; longè fortius ante conjugium celebratum, propter eandem causam sponsus licitè potest in suam cohabitationem non admittere sponsam, quia turpius ejicitur, quam non admittitur hospes: non obstante in alterutro casu vinculo juramenti, quod quidem propter subintelligendam conditionem est tale, ut*

is, qui juravit, ad utrumque sine transgressione se possit habere. Ita Innoc. 3. Genuensi Archiepiscopo.

Qui indubie idem dixisset de muliere, quæ jurasset se ducturam aliquem in virum; alioquin si post hujusmodi juramentum publicus fornicator fieret, teneretur eum ducere in virum, quod est prorsus absurdum; nam post contractum conjugium, non solum vir propter fornicationem licitè potest uxorem à sua cohabitatione dimittere, sed etiam uxor virum; ergo longè fortius ante conjugium celebratum, propter eandem causam non solum sponsus licitè potest in suam cohabitationem non admittere sponsam, sed etiam sponsa licitè potest non admittere sponsum in suam cohabitationem; ergo etiam licitè potest non admittere ad contractum Matrimonii, cum ex eo contractu sequatur jus cohabitationis, ut suo loco videbimus.

Deinde, etiam sponsus fornicando non minus, quam sponsa, venit contra legem desponsationis, & reddit seipsum suspectum de fide servanda in ipso Matrimonio; ergo si propter has rationes quasi à priori, sponsus potest rejicere sponsam, etiam propter eandem sponsa poterit rejicere sponsum; ex parte quippe utriusque subintelligitur illa conditio in sponsalibus: *Si contra regulam desponsationis non venerit.* Perinde autem est, ut patet ex iure citato, si ve intervenerit juramentum, si ve non; quia & in ipso juramento, tamquam accessorio, subintelligitur illa conditio.

Et hæc quidem apud Omnes certa sunt, si intelligantur de fornicatione culpabili, de qua loquitur jus præallegatum. Sed quid si sponsa vi opprimatur, aut sponsus, si possibile est, omnino invitus fornicationem patiat? Respondent communiter DD. sponsum posse resistere, secus sponsam. Rationem disparitatis assignant; quia per illam fornicationem sponsa fit notabiliter vilior, secus sponsus, ut patet ex communi hominum iudicio & æstimatione, quæ in hac re maxime attendenda est; nam, ut in præcedentibus dictum fuit, sufficit ad dissolvenda sponsalia, quod superveniat aliquid, propter quod, si à principio extitisset, homines communiter nolissent sponsalia contrahere; tale autem videtur esse illa copula coacta sponsæ, secus sponsi; quia ducenti talem sponsam aliqua infamia oboritur non contemnenda; immo & quandoque fieri potest, ut exponatur periculo alienam prolem alendi pro sua; maxime cum non ita facile constare possit omnibus, sponsam per vim præcisam, & omnino involuntariè fuisse cognitam. Porro ex eo quod sponsus involuntariè fuerit passus fornicationem, scemina nullam ignominiam patitur, neque aliud damnum timere potest in futurum.

114. Idem dicitur de fornicatione sponsi comparatione sponsæ.

115. Quid si sponsa vi opprimatur, aut sponsus involuntariè fornicetur? Sponsus potest resistere, secus sponsa.

Con-

209. se fuerit...

210. Decernitur...

113. Fornicatio...

111. Explicat...

116. Confirmatur hæc doctrina ex cap. 33. 27. q. 2. Raptor penitentia publicâ mulctetur. Raptâ verò, si eam sponsus recipere noluerit, & ipsa eidem crimini consentiens non fuerit, licentia nubendi alii non negetur. Ubi Gloss. verb. Nolu-erit, in fine sic ait: Si autem sponsa est de futuro, non est compellendus (sponsus eam accipere) quia libera debent esse Matrimonia, in extra de Spons. Requisivit. nam propter modicam causam potest dimitti uxor de futuro, extra de Furejur. Quemadmodum. Ubi sponso datur licentia alteri nubendi, præcisè propter raptum sponsæ, ergo etiam propter coactam fornicationem; maxime quando illa publica est.

117. Dicastillo putat hunc textum non probare pro omni casu illatæ violentiæ; tum, quia violentia, quæ est in raptu, raro contingit sine aliquo vel consensu, vel minori cautela rapti. Unde est locus præsumptioni. Præterea, res est maxime notabilis & scandalosa. Unde non potest extendi textus ad casum copulæ, coactæ quidem, sed occultæ aut paucissimis notæ. Hæc ille.

118. Nota hic etiam; perperam Dicast. supra n. 578. citare Covarruviam pro opposita sententia, 4. Decret. 1. p. c. 5. n. 3. cum in terminis doceat communem sententiam n. 2. dicens: Immo si ipsa sponsa vi præcisè esset cognita, adhuc non teneretur sponsus eam accipere in uxorem, sed petere posset sponsalium dissolutionem, Gloss. in cap. Raptor, 27. q. 2. Gloss. in dict. cap. Quemadmodum, verb. Oculos, in fine, quam ibi sequuntur Joannes Andreas, Abbas, Immola & ceteri DD. neque enim cogendus est quis contrahere bigamiæ vitium, nondum præstito conjugali consensu. Hæc ille. Quomodo clariùs potuisset docere communem sententiam?

Porro n. 3. quem citat Dicast. non loquitur de sponsa de futuro, de qua nos hic tractamus; sed de sponsa de præsentem, quam putat non esse privandam thoro sponsi sui de præsentem, si vi præcisè fuerit oppressa. Ex quo videtur Dicast. non legisse Covar. propriis oculis, alioquin non sic errasset.

119. Interim ratio, quam n. 2. assignat Covar. pro communi sententia, quæ etiam ab aliis DD. post ipsum allegatur; non generaliter probat (inquit Sanchez l. 1. disp. 55. n. 7.) si enim sponsa, vi cognita, non esset alias virgo, vel sponsus viduus esset, ratio nihil probat; quia ex alia parte id vitium bigamiæ contracturus erat. Hæc ille.

At responderi posset; tamen si ipse viduus esset, si tamen sponsa foret virgo, tantum unum vitium contraheret, jam autem duplex, & idè difficilius dispensabile.

Ut sit de hac ratione, quæ aliquando saltem obtinet; sufficit, ut sit notabilissima mutatio, & (inquit Sanchez supra) maximâ infamiæ notâ vir afficietur; non enim credent omnino in vitam cognitam esse, & qualitercumque id eveniat, abhorrent homines cum ea contrahere.

Hinc idem Auctor disp. 63. n. 3. putat, sponsum posse resiliire, si sponsam putabat virginem, cum tamen esset vidua; tum propter irregularitatem, quam incurreret, & novam bigamiam, si ipse fortè alias bigamus sit; tum etiam, quia non infima nota est, viduam ducere, & magis æstimant homines virgo ne, an vidua sit ducenda in uxorem. Hæc ille.

Sed hodie videmus, aliquos parùm æstimare, an sponsa sit vidua, an Virgo; dummodo sit pulchra & dives, & multi malent habere viduam divitem, quam virginem pauperulam, non obstante irregularitate & novâ bigamiâ; qui etiam propterea non videntur incurrere magnam notam apud homines, cum unicumque liberum sit viduam, vel virginem ducere, præsertim cum incertum sit, an sint virgines, quæ pro talibus se gerunt, & sæpè reperiantur non esse virgines, quæ pro talibus habebantur.

Loquor semper de viduis honestis, quæ pro ulura corporum suorum rationabiliter possunt exigere Matrimonium, ita ut, secundum communem DD. sententiam, qui sub spe Matrimonii cognovisset talem viduam, teneretur eam ducere, non obstante etiam voto castitatis aut Religionis, sicut alibi diximus de eo, qui sub spe Matrimonii violasset virginem.

Secus dicendum de vidua inhonesta, quam non tenetur sponsus ducere, tamen si sciverit esse viduam, dummodo ignoraverit esse inhonestam; nam si & inhonestatem compertam habuit, tenetur; tamen si postea detegantur aliquæ fornicationes, quas non seivit; licet hæc enim paulò magis infamem eam reddant, tamen non est notabilis mutatio.

Est autem notabilis mutatio in sponsa, quæ putabatur virgo, si postea deprehendatur, vel semel tantum fuisse fornicatam, etiam ante sponsalia; & idè dicit Conclus. fornicationem sponsæ præcedentem, dare sponso sufficientem causam resiliendi; quia per illam unicum fornicationem, etiam præcedentem, illa persona facta est notabiliter vilior; sicut diximus de fornicatione subsequenti, etiam involuntaria. Et verò quoniam sponsus, secundum communem hominum apprehensionem, per fornicationem præcedentem sponsalia,

salia, non fit notabiliter vilior; hinc Concluf. asserit, propter eam solam causam, sponsam non posse resilire à sponsalibus.

Sed contra, dicit aliquis; in jure paria sunt nunc sciri, & nunc esse, ut alibi ostensum fuit; atqui fornicatio sponsi, si esset post sponsalia, daret jus sponsæ resiliendi; ergo etiam dum post sponsalia innotescit, tamen si ante ea fuerit commissa, idem jus tribuet sponsæ.

Respondeo: Majorem veram esse, quando eadem est ratio impedimenti, idemque inconueniens, siue illud præcedat, siue sequatur, ut contingit in lepra, morbo gallico, fornicatione sponsæ & similibus; jam autem in fornicatione viri non est idem inconueniens, quando præcedit, & quando sequitur; quia quando præcedit, non est contra fidem sponsalium, adedque non reddit sponsum suspectum de servanda Matrimonii fide; neque redundat in notabilem infamiam sponsæ, sicut hujus fornicatio præcedens in notabilem infamiam sponsi. Si tamen sponsus valde esset vitiosus, ita ut prudenti iudicio noticia superveniens istius excessus, efficiat notabilem mutationem, posset sponsa à fide data resilire; quia si à principio illum excessum scivisset, rationabiliter nolisset sponsalia contrahere. Ita docet Sanchez supra n. 10.

Immo Aversa supra sect. 14. §. Porro hæc facultas, loquens de sponso, qui incidisset in tactus & oscula, aut vim pertulisset, ait: Si sponsa abhorret cum tali contrahere, & gravare ferret, non videretur cogenda, aut culpæ damnanda: quia adhuc habet justæ repugnantia rationem, ut indicat Gutier. de Matrim. capite trigesimo primo, numero primo. Præsertim, si tales actus sponsi cum altera, fuissent frequentes: ut fatentur Coninck disputatione vigesima tertiâ, dub. 7. num. 56. & Layman libro quinto, tract. 10. part. 1. capite secundo, numero undecimo. Hæc ille. Ubi licet loquatur de sponso, qui vim pertulit post sponsalia, tamen eadem videtur ratio de eo, qui pertulit vim ante sponsalia; quippe infamia, si aliqua, eadem est, & aliunde illa perpeffio post sponsalia non est violatio fidei; ergo si in uno casu habet justæ repugnantia rationem, etiam in alio casu, vel in neutro eam habet.

Quantum ad tactus & oscula inhonestæ, si post sponsalia admittantur à sponsa, sponso tribuunt jus resiliendi, ut docet Sanchez disputatione quinquagesimâ quintâ, numero quinto, quia, inquit, est notabilis mutatio, idque in magnum viri dedecus cedit. Item; quia hujusmodi scemina dicitur impudicè vivere, legatumque sibi relictum, eâ lege, ut castè & honestè vivat, amittit,

ut cum Baldo probat Covarr. 4. decret. 2. Baldus. Covarr. part. capite septimo, § sexto, numero tertio (aliàs sexto) Tandem; quia oculorum amissio est justa dissolvendi causa, ut habetur cap. Quemadmodum, de Jurejurando; ne conjuges sibi displiceant, & Matrimonium malum exitum habeat; quæ in hoc eventu magis timeri possunt. Credo tamen, non permitti sponsæ dissolvere sponsalia, ob hujusmodi tactus sponsi cum alia: quia id sponsæ non est dedecus, nec est mutatio alicujus momenti: & solum pares sunt mutæ fornicationis ad dissolvendum sponsalia. Ita Sanchez.

Quod probabile est; inquit Regius supra, nisi fortasse essent frequentes, ita ut indicarent propensum valde sponsi in alteram animum; ut merito possit timeri, ne ipse minus sit sponsam amaturus; aut fidem ei non servaturus.

Si autem quaeritur, utrum; quando uterque post sponsalia fornicatur, compensentur delicta, ita ut neutri liceat à sponsalibus resilire; sicuti dum post Matrimonium contractum uterque adulteratur, neutri licet solvere Matrimonium quoad torum? Respondet Sanchez supra numero nono; verius est, non esse compensationem fornicationi sponsæ cum fornicatione sponsi, quare licet scemina fornicans non possit resilire ob sponsi fornicationem, poterit tamen vir fornicans, resilire; quia iniquè fieret compensatio, ubi detrimentum est multò gravius, ut est detrimentum viri ob fornicationem sponsæ; multò enim turpior est fornicatio in scemina; ut ex multis probat Tiraquellus libro primo Conubia. numero quadragesimo quinto. Quæ ratione licet scemina meretrici non liceat filiam ob meretricium exheredare, l. In arenam, Cod. de Inoffic. test. sine ibi: Nisi si & ipse similis conditionis sit; eum in pari vitio turpitudinis sit; patri tamen concubinario licitum est filiam meretricem exheredare; quia turpitudine non est æqualis, ut cum Aliis multis docet Covarr. cap. Raynuntius, de Test. initio numero decimo quinto, aliàs 2 r.

Nec simile de Matrimonio locum habet; quia multò facilius solvuntur sponsalia, quam Matrimonium quoad thorum; illa enim ob quamlibet mutationem notabilem supervenientem solvuntur, hoc autem minime. Sic tenet Henriquez, dicens esse communem sententiam, libro undecimo de Matrim. cap. 14. num. 6. Hactenus Sanchez.

Sed contra; cum facilius dissolvantur sponsalia, quare non potest dici, quòd tali casu uterque possit resilire; quamvis enim fornicatio in scemina sit multò turpior, haud

Baldus. Covarr.

An etiam sponsæ...

Coninck;

An quando uterque post sponsalia fornicatur, compensentur delicta...

Tiraquellus...

Covarr.

Henriquez.

127. Objectio.

ideò fornicatio in viro non est contra regulam desponsationis; proinde licet majori jure sponsus, cur non etiam sponsa, jure tamen minori, possit resiliere? Præsertim, cum per illam fornicationem, non minus sponsus reddatur suspectus de impostero non servanda fide, etiam Matrimonio jam contracto, quàm sponsa.

Diluitur. Respondeo: indè tantum sequitur, quòd propter hanc causam nequeat sponsus resiliere, quia quoad ipsam fit compensatio; interim poterit resiliere propter turpitudinem fornicationis, quæ major est in sponsa, quàm in sponso, ut patet, quando fornicatio præcessit sponsalia; & ideò non admittit compensationem post sponsalia, sicuti non admittit eam ante sponsalia, ut supra dictum fuit.

128. Diversitas quoad hoc inter Matrimonium & sponsalia. Ex quo patet diversitas inter Matrimonium, & sponsalia; nam Matrimonium nequit dissolvi quoad thorum propter fornicationem præcedentem, sive viri, sive mulieris, tamen fornicatio mulieris fit turpior; possunt autem dissolvi sponsalia propter fornicationem mulieris præcedentem, estò non propter fornicationem viri. Ergo ex eo, quòd Matrimonium non possit solvi quoad thorum propter adulterium mulieris, quàmvis turpius, quando & vir adulter est, non bene inferitur; ergo etiam sponsalia non possunt solvi à sponso propter fornicationem sponsæ subsequenter, quando & ipse sponsus fornicatus fuit.

129. An qua fornicationis carnalis, eadem sit ratio fornicationis spiritualis. De cætero si à me queritur; an quæ fornicationis carnalis, eadem sit ratio fornicationis spiritualis, putà peccati hæresis vel infidelitatis seu idololatriæ? Respondeo citius: illud peccatum sufficit ad dissolvendum Matrimonium quoad thorum & habitationem, ut proprio loco videbimus; ergo similiter ad dissolvenda sponsalia; arg. cap. *Quemadmodum*, de Jurejurando, supra allegati. Atque hic fit finis hujus Conclusionis.

Sequitur Conclus. 9. in qua tractatur de duabus aliis causis dissolvendi sponsalia; scilicet, transmigratio sponsi in terras longinquas, & peregrinatione absque spe celeris reditus.

CONCLUSIO IX.

Tribuit jus dissolvendi sponsalia transmigratio sponsi in terras longinquas. Item peregrinatio absque spe celeris reditus.

Per transmigrationem hic intelligo translationem domicilii, sive recessum animo non redeundi; per peregrinationem autem recessum cum animo redeundi. Hoc præsuppositum.

Prima pars Conclus. habetur expressè decisa cap. *De illis*, 5. de Sponsal. sequentis tenoris: *De illis autem, qui præstito juramento promittunt se aliquas mulieres ducturos, & postea eis incognitis dimitunt terram, se ad partes alias transferentes: hoc tibi volumus innoscere, quòd liberum erit mulieribus ipsis (si non est amplius in factu processum) ad alia se vota transferre: recepta tamen de perjurio penitentia, si per eas steterit, quò minus fuerit Matrimonium consummatum.* Ita scribit Alex. 3. Panormitano Archiepiscopo.

Ubi primò notanda illa verba: *Eis incognitis*; ergo loquitur Pontifex de illis tantum, qui dimitunt terram invitis sponsis; dum ergo id faciunt de consensu sponfarum, indubiè tenentur sponsæ eos sequi, & unà cum eis dimittere terram, atque ad partes alias se transferre. Res clara est, nec indiget alià probatione, quàm illa Reg. Juris 2.1. de Reg. Juris in 6. *Quod semel placuit, amplius displicere non potest.* Hæc quippe regula mutationem voluntatis detestatur; non possunt autem non sequi, nisi mutent voluntatem; hoc ipso enim quòd consenserunt, censentur voluisse sequi, cum Matrimonium, quod promiserunt, exigit illam sequelam. Pro quo

Nota 2. illa verba: *Dimitunt terram, se ad partes alias transferentes.* Porò simpliciter dimittit terram, & ad alias partes se transfert, qui dimittit domicilium, seu recedit animo non redeundi. Nam dimittere, & transferre, hic accipiuntur cum effectu. Nec enim qui de aliquo loco animi recreandi gratià, vel alicujus negotii causà, aliò se transfert, dicitur terram dimittere; arg. leg. *Clam possidere*. 6. §. *Qui ad Nundinas*, ff. de Acquir. vel amit. possess. ibi: *Retinet ergo possessionem is, qui ad mundinas abiit.* Quemadmodum neque scholaris studiorum causà verè dicitur domicilium mutare, arg. leg. 2. Cod. de Incolis, in principio: *Nec ipse, qui studiorum causà aliquo loco morantur, domicilium ibi habere creduntur, nisi 10. annis transfactis, eo loco sedes sibi consueverint.*